

Az osztályterem nem csak „díszlet”: komoly hatással van az iskolai munkára

Hogyan lehet a pedagógiai módszerekhez alakítani az iskolai tereket? Erre a kérdésre is keresi a választ az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Térpedagógiai Műhelye

A magyar diákok zöme olyan iskolaépületben tanul, amelynek „prototípusa” 150 éve alakult ki, méghozzá a kaszárnyák mintájára – mondja Tamáska Máté, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Térpedagógiai Műhelyének vezetője. A tudományos műhely kutatói többek között azt vizsgálják, hogyan hat az iskolai tér az oktatói-nevelői munkára, és hogyan lehet a korszerűbb pedagógiai módszerekhez szabni a többnyire túlszűfolt osztálytermeket.

„Ma a legtöbb osztályterem túlszűfolt, pedig a termek legalább 60 százalékát fel kellene szabadítani ahhoz, hogy legyen hely a mozgáshoz, a rajzoláshoz, a játékhoz” – mondja Tamáska Máté professzor, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola oktatója, hozzátéve: nem ez az egyetlen gond az osztálytermek zömével. A hagyományos berendezés – vagyis amikor a hosszúkas osztályterem egyik végén a katedra áll, ami előtt padosorok sorakoznak – valójában csak a frontális oktatáshoz használható igazán, az összes többi pedagógiai módszerhez más térre lenne szükség.

A többek között tanítókat, óvodapedagógusokat és segítő szakembereket képző főiskola **Térpedagógiai Műhelyében** hazai és nemzetközi kutatók bevonásával azt vizsgálják, hogyan hat az iskolai tér az oktatási-nevelési munkára, és hogyan lehet a korszerűbb oktatási módszerekhez szabni ezeket a tereket. A műhely más tudásközpontokkal együttműködve az elmúlt években két kötetet is kiadott a témában, harmadik, már nyomdában lévő kiadványuk pedig az iskola és az irodalom kapcsolatát vizsgálja, valamint azt, írónk miként élték meg iskolai éveiket.

Az iskolai tér fontos téma, a magyar diákok többsége ugyanis ma is olyan épületben tanul, amelynek **szerkezete 150 éve alakult ki** – méghozzá a kaszárnyák mintájára. *„Ezek nagyon erősen fegyelmező terek, hiszen ez volt a legfőbb pedagógiai cél a 19. század második felében, amikor a tömegoktatás elindult. Az impozáns lépcsőház, a hatalmas kapu is azt szolgálta, hogy a diák az épületbe belépve rögtön érezze: itt fegyelem van”* – magyarázza az építészet-szociológus, kiemelve: ekkor zajlott az országban az **első nagy iskolaépítési hullám**, amelyet az első, majd a második világháború után újabbak követettek.

S bár voltak komoly reformkísérletek, még a **„lakótelepi iskolák”** szerkezete is megőrizte a kiinduló formát: középen folyosó fut, kétoldalt sorakoznak a termek. Az 1980-as években jött a fordulat, akkor kezdtek megjelenni nagyobb számban azok az iskolaépületek. Ezeknek a „szíve” az aula volt, amely fontos közösségi térré vált.

Milyen lesz a jövő iskolája?

Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Térpedagógiai Műhelyének vezetője szerint ma is zajlik egy iskolaépítési hullám, még ha nem is akkora, mint a korábbiak: **Budapest agglomerációjában** sorra épülnek az új iskolák. És hogy milyenek lesznek a jövő iskolaépületei? Tamáska Máté szerint jól látható irány az **„iskolaházak”** kialakítása – vagyis

olyan közösségi tereket alakítanak ki a termek előtt, amelyeket két-három osztály használ pihenésre, tanulásra, olvasásra. „A csak közlekedésre alkalmas tereket igyekeznek minimalizálni, az épületeket pedig megnyitni az udvar felé. Arra is egyre inkább odafigyelnek – legalábbis a tervezési elvek szintjén –, hogy az iskolaépületekhez természetes anyagokat használjanak, hiszen ez önmagában is nevelő hatású” – sorolja a további trendeket.

A kutató szerint a régi iskolaépületekben is van némi mozgástér – a Térpedagógiai Műhely kutatói ennek lehetőségeit is vizsgálják, kiemelten foglalkoznak például azzal, hogyan érdemes használni a teret az atipikus fejlődésű gyerekekkel zajló pedagógiai munkában.

Sok helyen próbálják például valódi közösségi térré alakítani például a túlméretezett folyosókat székekkel, asztalokkal, növényekkel, könyvespolcokkal, máshol az osztálytermek berendezésén változtatnak. Az Apor épületszociológiával foglalkozó oktatója szerint többek között azért érdemes megtörni a padsorok zárt egységét, hogy minél több **közvetlen, személyes interakció** jöjjön létre a tanár és a diákok között. Ehhez azonban sok „közlekedési útvonal” kell a padok között, hiszen a pedagógus nem a katedrán állva tud hatékonyan tanítani, hanem akkor, ha folyamatosan mozog a teremben. Ha több sorban, egymás mellé tolt padokban ülnek a diákok, esélye sincs arra, hogy lássa, hogyan haladnak feladataikkal a közepén ülők.

A Térpedagógiai Műhely vezetője szerint az iskola életébe az udvart is érdemes bevonni – nem csak testnevelésórákat lehet kint tartani, egyre népszerűbb megoldás, hogy szabadtéri tanulási helyeket, kültéri tantermeket alakítanak ki. Hasznos pedagógiai eszköz az **iskolakert** is, amellyel az Apor tudományos műhelye kiemelten foglalkozott az elmúlt időszakban: ezek olyan kertrészek, amelyeket a gyerekek gondoznak, munkájuk közben számos ismeretet szerezve. A témával az interneten is elérhető [Szociálpedagógia folyóirat különszáma](#) is foglalkozott, jövő tavasztól pedig speciális iskolakertkurzust tervez beindítani a főiskola, hogy a leendő pedagógusok a bölcsődétől a kisiskoláig élőben próbálhassák ki a kert előnyeit. „A növényeknek egyébként is jó hatása van a közérzetre, sok vizsgálat kimutatta, hogy a kertre, parkra néző osztálytermekben a gyerekek jobban tudnak figyelni, és az agresszivitás szintje is szignifikánsan alacsonyabb, mint azokban a termekben, amelyek egy lebetonozott udvarra néznek” – magyarázza.

Tamáská Máté egyetemi tanár, tudományos rektorhelyettes az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán, az intézmény Térpedagógiai Műhelyének vezetője. Építészettudományi doktori dolgozatát 2010-ben védte meg, ugyanebben az évben szociológiából is doktorált, majd társadalomtörténet témakörben habilitált. Kutatási területe az építészetszociológia. A Szociálpedagógia folyóirat főszerkesztője, a TérTár könyvsorozat alapító szerkesztője, a Magyarország Felfedezése Alapítvány kuratóriumi tagja. A Térpedagógiai Műhely két – már megjelent – kötete: [A tanulás helyei: iskolaépítészet](#), valamint [Iskolaépítészet Magyarországon. Örökség és megújulás](#).

Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola

A Váci Egyházmegye fenntartásában álló, pedagógus- és szociálpedagógus képzéssel, valamint a hitéletben segítőként dolgozók (kántorok, katekéták, lelkipásztori munkatársak) képzésével foglalkozó felsőoktatási intézmény. A Zsámbékon 1929-ben alapított tanítóképző szellemi és jogutódja. Alap- és mesterképzéseinek a hallgatók államilag elismert BA- és MA-diplomát szerezhetnek, de az intézmény számos szakirányú továbbképzéssel segíti a már diplomával rendelkezőket. Székhelye Vác festői szépségű egyházi központjában, a Székesegyház szomszédságában álló történelmi épület, emellett Budapesten egy modern, a mai elvárásoknak

megfelelő campusszal is rendelkezik. A főiskola szakmai tevékenysége tudományos ismeretekre és nemzetközi kapcsolatokra épülő oktatási gyakorlat alapján, katolikus szellemben – így más vallású, gondolkodású jelentkezők felé is teljesen nyitottan – zajlik, és különös hangsúlyt fektetnek az atipikusan fejlődő gyermekekre fókuszáló és alternatív pedagógiai módszerekre. Ennek keretében évek óta a pedagógusképzés szerves része a tanító tér témaköre: a hallgatók különféle tantermi elrendezésekkel kísérletezhetnek.